

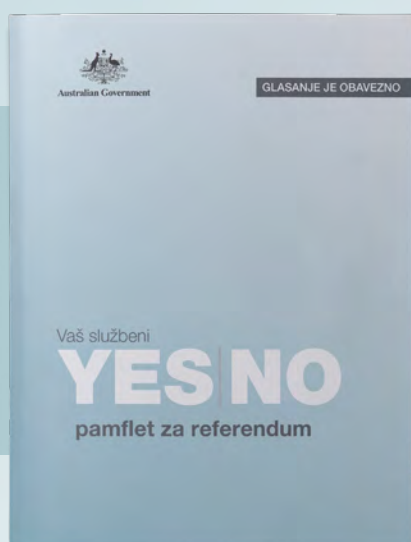
Australian Government

GLASANJE JE OBAVEZNO

Vaša službena

knjižica za referendum

OVA KNJIŽICA UKLJUČUJE:

strana

5

strana

21

O ovoj knjižici

Ova službena knjižica za referendum sadrži dva važna dokumenta:
Vaš službeni Yes/No pamflet za referendum, i
Vaš službeni vodič za referendum 2023.

strana
5

Vaš službeni Yes/No pamflet za referendum

Strana 6 Šta se može promijeniti u Ustavu

Na ovoj strani su navedene predložene promjene koje će se napraviti u Ustavu

Predloženi zakon je prošao u oba doma Parlamenta: Promjena Ustava (Glas Aboridžina i Torres Strait ostrvljana) 2023. [Constitution Alteration (Aboriginal and Torres Strait Islander Voice) 2023].

Strana 7 Yes i No argumenti

Argumenti za glasanje Yes i argumenti za glasanje No su navedeni jedni pored drugih.

Argumente za Yes/No je sastavila većina članova Parlamenta koji su glasali za ili protiv predloženog zakona, i koji žele da promovišu te argumente.

AEC nema zakonsko ovlaštenje da ispravi ili provjerava činjenice za Yes ili No argumente.

strana
21

Vaš službeni vodič za referendum 2023.

Službeni vodič sadrži važne informacije o glasanju i izbornim mjestima, i poruku povjerenika za izbore.

Službeni vodič je pripremila Australijska izborna komisija (AEC).

Prevedene verzije i pristupačni formati

Vaša službena knjižica za referendum se može dobiti na engleskom i drugim jezicima, jezicima Prvih Nacija (samo audio), a postoje i formati na engleskom za slijepe ili slabovidne birače, kao i za lako čitanje (samo službeni vodič).

Za daljnje informacije o glasanju na referendumu, molimo nazovite 1300 720 153 za pomoć na svom jeziku.

Australian Government

GLASANJE JE OBAVEZNO

Ova strana je namjerno ostala prazna

Vaš službeni

YES|NO

pamflet za referendum

Šta može da se promijeni u Ustavu

Izjava o predloženim promjenama koje će da se unesu u Ustav

Predloženi zakon, koji je izmjena Ustava (Glas Aboridžina i Torres Strait ostrvljana) 2023. (Constitution Alteration (Aboriginal and Torres Strait Islander Voice) 2023), promijenio bi Ustav umetanjem sljedećeg teksta iza Poglavlja VIII:

Poglavlje IX—Priznavanje Aboridžina i Torres Strait ostrvljana (Chapter IX—Recognition of Aboriginal and Torres Strait Islander Peoples)

129 Glas Aboridžina i Torres Strait ostrvljana (Aboriginal and Torres Strait Islander Voice)

U znak priznavanja Aboridžina i Torres Strait ostrvljana kao Prvih Ljudi Australije:

- (i) postojat će tijelo koje će se zvati Glas Aboridžina i Torres Strait ostrvljana;
- (ii) Glas Aboridžina i Torres Strait ostrvljana može davati predstavke Parlamentu i Izvršnoj vladi Commonwealtha o pitanjima koja se odnose na Aboridžine i Torres Strait ostrvljane;
- (iii) Parlament će, u skladu s ovim Ustavom, imati ovlaštenje da donosi zakone u vezi s pitanjima koja se odnose na Glas Aboridžina i Torres Strait ostrvljana, uključivši njegov sastav, funkcije, ovlaštenja i procedure.

Predloženim zakonom takođe bi se promijenio Ustav tako što bi se u Sadržaj Ustava ubacio sljedeći tekst, nakon upućivanja na ‘Poglavlje VIII Izmjena Ustava’ (‘Chapter VIII Alteration of the Constitution’):

Poglavlje IX Priznavanje Aboridžina i Torres Strait ostrvljana
(Chapter IX Recognition of Aboriginal and Torres Strait Islander Peoples)

Na sljedećim stranama ćete naći **Yes** i **No** argumente

Argumente za svaki slučaj je sastavila većina članova federalnog Parlamenta i senatora koji su glasali za ili protiv predloženog zakona za promjenu Ustava, i koji žele da promovišu te argumente.

Oni koji su glasali za predloženi zakon, i koji su željeli da promovišu te argumente, su sastavili argumente za Yes, dok su oni koji su glasali protiv predloženog zakona, i koji žele da promovišu te argumente, sastavili argumente za No.

Broj riječi za svaki slučaj je ograničen na 2.000 riječi, u skladu s Dijelom 11(1) *Zakona o referendumu* (Odredbe o mehanizmima) iz 1984. (Cth).

Argumenti za glasanje

Yes

Argumenti za glasanje **Yes**
počinju na **strani 10**
i onda se nastavljaju
na svakoj drugoj strani.

Predloženi zakon:

Promjena Ustava da bi se prepoznali Prvi Ljudi Australije, osnivanjem Glasa Aboridžina i Torres Strait ostrvljana.

A proposed law:

To alter the Constitution to recognise the First Peoples of Australia by establishing an Aboriginal and Torres Strait Islander Voice.

Ko je to
napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasali za predloženi zakon i žele da promovišu te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravaka povjerenika za izbore.

Argumenti za glasanje

No

Argumenti za glasanje **No**
počinju na **strani 11**
i onda se nastavljaju
na svakoj drugoj strani.

Predloženi zakon:

Promjena Ustava da bi se prepoznali Prvi Ljudi Australije, osnivanjem Glasa Aboridžina i Torres Strait ostrvljana.

A proposed law:

To alter the Constitution to recognise the First Peoples of Australia by establishing an Aboriginal and Torres Strait Islander Voice.

Ko je to
napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasali protiv predloženog zakona i žele da promovišu te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravaka povjerenika za izbore.

Argumenti za glasanje

Yes

Glasajte Yes za bolju budućnost za Aboridžine i Torres Strait ostrvljane i sve Australijance.

Glasajte Yes za jedinstvo, nadu i stvaranje pozitivne promjene.

Glasanje YES je o:

Priznanje

- **Priznanje** Aboridžina i Torres Strait ostrvljana u našem Ustavu i pokazivanje poštovanja za 65.000 godina staru kulturu i tradiciju.

Slušanje

- **Slušanje** savjeta Aboridžina i Torres Strait ostrvljana o stvarima koje utiču na njihove živote, da bi vlade donosile bolje odluke.

Bolji rezultati

- **Ostvarivanje praktičnog napretka** u zdravlju, školovanju, zapošljavanju i stanovanju starosjedilačkog stanovništva, da bi ljudi imali bolji život.

To je promjena koju samo vi možete napraviti.

Glasajte Yes za ideju koja dolazi direktno od samih Aboridžina i Torres Strait ostrvljana: **Ustavno priznanje kroz Glas (Constitutional Recognition through a Voice).**

Šta je Glas:

Glas (Voice) će biti odbor Aboridžina i Torres Strait ostrvljana koji će parlamentu i Vladi davati savjete o pitanjima koja utiču na njihovu zajednicu.

To će uključiti starosjedilačke Australijance iz svih saveznih država i teritorija, s Torres Strait ostrva, i predstavnike iz regija i udaljenih zajednica.

Članove Glasa će izabrati Aboridžini i Torres Strait ostrvljani u njihovom lokalnom području i služiti će na određeno vrijeme.

Zašto nam je to potrebno:

Postoje veliki izazovi s kojima su suočeni Aboridžini i Torres Strait ostrvljani:

- Očekivani životni vijek 8 godina kraći nego za ne-starosjedilačke Australijance.
- Lošije stope bolesti i smrtnosti dojenčadi.
- Duplo veća stopa samoubistava.
- Manje mogućnosti za školovanje i obuku.

Jasno je da trenutni pristup ne funkcionise.

Da bi premostili te nedostatke, našli rješenja i planirali budućnost, moramo slušati savjete Aboridžina i Torres Strait ostrvljana, o problemima koji utiču na njihove živote i zajednice.

Kako će Glas funkcionisati:

Glas je o savjetima.

Kada vlade slušaju ljude po pitanjima koja na njih utiču, one:

- Donose bolje odluke.
- Postižu bolje rezultate.
- Pružaju bolju vrijednost za novac.

Glas će davati savjete o bitnim pitanjima s kojima su suočeni Aboridžini i Torres Strait ostrvljani, od boljeg zdravlja do poboljšanih usluga u udaljenim regijama.

Yes
nastavak
s.12

Ko je to
napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasali za predloženi zakon i žele da promovišu te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravaka povjerenika za izbore.

Argumenti za glasanje

No

RAZLOZI DA GLASATE NO – SAŽETAK

Ovaj referendum nije samo o “priznanju”. Ovaj prijedlog za Glas (Voice) dopire puno dalje.

Ako se usvoji, to bi predstavljalo najveću promjenu našeg Ustava u našoj historiji.

To je pravno rizično, s nepoznatim posljedicama. Bilo bi razorno i trajno.

Ako ne znate, glasajte no.

RIZIČNO

Svi mi želimo pomoći domorodačkim Australijancima u zajednicama u nepovoljnom položaju. Međutim, ovaj Glas nije rješenje i predstavlja stvarni rizik za naš sistem vlasti.

Ovaj Glas specifično obuhvata sva područja “izvršne vlasti”. To znači da nijedno pitanje nije van njegovog dosega.

Visoki sud bi u konačnici određivao njegova ovlaštenja, a ne parlament.

To stvara rizik od pravnih izazova, odugovlačenja, i disfunkcionalne Vlade.

NEPOZNATO

Nisu navedeni nikakvi detalji o tome kako će se članovi za Glas birati ili kako će to funkcionisati. Od Australijanaca se traži da prvo glasaju, prije nego što ovi detalji budu razrađeni.

Australijanci bi trebali da znaju detalje prije, a ne poslije glasanja.

Ne znamo kako će to funkcionisati, ne znamo ko će biti u njemu, ali znamo da će nas kao Australijance trajno podijeliti.

Neke pristalice Glasa kažu da bi ovo bio samo prvi korak prema reparacijama i kompenzacijama, i drugim radikalnim promjenama. Dakle, šta bi se sljedeće dogodilo?

RAZDORNO

Uvođenje Glasa u Ustav za samo jednu grupu Australijanaca znači trajnu podjelu naše zemlje.

To stvara različite klase građanstva, putem nepoznatog tijela koje iza sebe ima svu snagu Ustava. Mnogi australijski starosjedioci to ne podržavaju.

TRAJNO

Umetanje Glasa u Ustav znači da je to trajno. Bit ćemo zaglavljani u negativnim posljedicama.

DESET RAZLOGA DA GLASATE NO

1. TAJ GLAS JE PRAVNO RIZIČAN

Australijski Ustav je naš najvažniji pravni dokument. Svaka riječ može biti otvorena za interpretacije.

Australija nije mijenjala svoj Ustav od 1977. godine. **Ovo bi bila najveća promjena naše demokracije u historiji Australije.**

To je srljanje u nepoznato. Ovaj Glas nije bio zaista testiran. Nigdje u svijetu ne postoji takvo ustavno tijelo, s kojim bi ga se moglo porediti.

Uvođenje Glasa u Ustav znači da je otvoren za pravno osporavanje i za interpretaciju od strane Visokog suda.

Pravni stručnjaci se ne slažu i ne mogu sa pouzdanjem znati kako će Visoki sud protumačiti takvu ustavnu promjenu.

“Predvidio bih desetljeće ili više, ustavnih i upravno pravnih parnica, da proizađu iz glasa...”

(Ian Callinan AC KC, bivši sudija Visokog suda)¹

Time se otvara put za beskrajne pravne komplikacije.

¹ The Australian, 17.12.2022.

Ko je to
napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasali protiv predloženog zakona i žele da promovišu te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravaka povjerenika za izbore.

No
nastavak
s.13

Argumenti za glasanje

Yes

Parlament i Vlada će i dalje snositi odgovornost za sve zakone, programe i finansiranje.

Patrick Dodson, senator za Zapadnu Australiju, Yawuru starješina:

“Kada se ljude na terenu sluša i angažuje, donose se bolji zakoni i pravila. Savjeti od Glasa će postići da naše odluke i uputstva budu bolje informisani i uspješniji. Priznanje u Ustavu će da pomogne ozdravljenju naše nacije.”

GLAS: BITNE ČINJENICE

- Ideja dolazi od Aboridžina i Torres Strait ostrvljana.
- Priznaje Prve Ljude (First Peoples) u našem Ustavu.
- Odbor Aboridžina i Torres Strait ostrvljana.
- Daje ljudima da kažu svoje mišljenje o pitanjima koja ih se tiču.
- Slušanje će značiti bolje rezultate – i bolju vrijednost za novac.
- Predstavnici iz svih saveznih država i teritorija, Torres Strait ostrva i udaljenih zajednica.
- Uključit će mlade ljude i ravnotežu između muškaraca i žena.
- Parlament i Vlada i dalje snose odgovornost za zakone, programe i finansiranje.

NASTAVITE ČITATI ZA JOŠ 8 RAZLOGA DA GLASATE YES.

1. Ova ideja je došla direktno od Aboridžina i Torres Strait ostrvljana.

Glasati Yes znači:

- Podržavanje aspiracija koje su Aboridžini i Torres Strait ostrvljani desetljećima predlagali.
- Prihvatanje prijedloga koji podržava više od 80% Aboridžina i Torres Strait ostrvljana.

Poziv za Glas nije došao od političara.

Godine 2017., nakon mnogo godina rada i nebrojenih razgovora u svim dijelovima zemlje, skoro 250 vođa i starješina Aboridžina i Torres Strait ostrvljana je podržalo Uluru izjavu iz srca (Uluru Statement from the Heart).

Poziv za priznanjem u Ustavu preko Glasa.

Od nas se traži da pomognemo napraviti praktične promjene u njihovim životima i stvorimo bolje prilike za njihovu djecu.

Australijanci iz svih društvenih slojeva, svih vjera i kultura, i svih strana politike su ovom prijedlogu dali svoju podršku.

Sada to možemo pretvoriti u stvarnost.

Glasanje Yes je čin jedinstva koji će povezati Australijance.

2. Ustavno priznanje za konkretne rezultate.

Ustavno priznanje moćna je izjava koja će podstaknuti praktične promjene.

Glasanje Yes znači:

- Priznavanje Aboridžina i Torres Strait ostrvljana kao Prvih Ljudi Australije.
- Slavljenje i dijeljenje 65.000 godina historije.
- Slanje moćne poruke svijetu o australijskom jedinstvu.
- Stvaranje praktične promjene za budućnost.

Generacije Aboridžina i Torres Strait ostrvljana su obogatile našu naciju svojom kulturom i kreativnošću, svojim znanjem o zemlji i vodama, i svojim doprinosom australijskom životu.

Naš drevni kontinent je dom najstarijih živih kultura u svijetu. To prepoznati u našem Ustavu je inspirativan način da se slavi naša zajednička historija.

Glasanje Yes je čin pomirenja koji će dati stvarne rezultate.

Yes
nastavak
s.14

Ko je to
napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasali za predloženi zakon i žele da promovišu te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravaka povjerenika za izbore.

Argumenti za glasanje

No

2. NEMA NIKAKVIH DETALJA

Ovo je velika odluka. Međutim, **Vlada neće otkrivati bitne detalje prije glasanja.**

Ne znamo kako će to pomoći zajednicama u nepovoljnom položaju i premostiti jaz.

Ne znamo koliko bi članova imao taj Glas.

Ne znamo da li bi oni bili izglasani ili izabrani, ni kako bi se to dogodilo.

Ne znamo kako bi davao službena očitovanja ni kako bi snosio odgovornost.

Ovi detalji bi bili razrađeni tek nakon što Australijanci glasaju.

Prema Yes kampanji, “*nema smisla*” imati detalje prije glasanja:

“Nema nikakvog smisla da sprovodimo te detaljne konzultacije dok ne dobijemo podršku australijskog naroda da se ustav promijeni.”

(Yes23 brošura)

Ovo je potpuno krivi način.

Ne biste kupili kuću a da je niste pogledali ili automobil a da ga niste probno provozali.

Pa ipak, od vas se traži da glasate za promjenu našeg Ustava bez detalja.

Od Australijanaca se ne bi smjelo tražiti da potpisuju bjanko ček.

“Kako Australijanci uopšte mogu pristati na nešto o čemu ne znamo detalje?”

(Senatorica Kerryenne Liddle, ministrica u sjeni za zaštitu djece i prevenciju nasilja u porodici i Arremnte žena)

3. TO NAS DIJELI

Uključivanje tijela samo za jednu grupu Australijanaca u naš Ustav znači trajno razdvajanje Australijanaca. Mnogi starosjedilački Australijanci se ne slažu s tim.

“Ovaj Glas nas neće ujediniti, nego će nas podijeliti po rasi.”

(Senatorica Jacinta Nampijinpa Price, ministrica u sjeni za starosjedilačke Australijance i Warlpiri žena)

To je protivno glavnom principu našeg demokratskog sistema, da su svi Australijanci pred zakonom jednaki.

“Uključivanje predloženog članka 129 bi značilo da postajemo nacija u kojoj, bez obzira kad smo mi ili naši preci po prvi put došli u ovu zemlju, nismo svi jednaki.”

(David Jackson AM KC, bivši sudija Federalnog suda)²

Naš Ustav pripada svim Australijancima. Naš parlament je tu da predstavlja sve Australijance. Trenutno uključuje rekordnih 11 domorodačkih članova i senatora.

Naša nacionalna himna je nedavno promijenjena da bi odražavala činjenicu da smo “jedni i slobodni”.

U suprotnosti s tim, ovaj Glas bi zauvijek podijelio Australijance, i u zakonu i u duhu.

“Svi smo mi Australijanci. I to je ono kako bismo trebali završiti. Ne bi nas smio podijeliti ovaj takozvani Glas, koji će ovu zemlju potpuno razdvojiti i prepoloviti.”

(Ian Conway, viši čuvar Centralnog Arremnte)

4. TO NEĆE POMOĆI STAROSJEDILAČKIM AUSTRALIJANCIMA

Svi želimo pomoći domorodačkim Australijancima u zajednicama u nepovoljnom položaju, da bi se premostio jaz i postiglo izmirenje.

² Podnesak parlamentarnoj istrazi, 04.11.2023.

Ko je to
napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasali protiv predloženog zakona i žele da promovišu te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravaka povjerenika za izbore.

No
nastavak
s.15

Argumenti za glasanje

Yes

Oblik priznanja koji domorodački Australijanci traže od nas je da podržimo Glas. Sredstvo za praktične promjene.

Johnathan Thurston, NRL prvak i trener, Gunggari čovjek:

“Naši mladi ljudi zaslužuju šansu da budu najbolji koliko je moguće. Usko sarađujem sa školskom djecom u zajednici Yarrabah u Queenslandu. Vidio sam prepreke s kojima se suočavaju. Niko to ne razumije bolje od njihove lokalne zajednice. Dati im pravo glasa će značiti da će više naše djece postići svoj potencijal. O tome je Glas.”

3. Obezbjedite ljudima bolji život.

Glas je sredstvo da se naprave stvarna poboljšanja za Aboridžine i Torres Strait ostrvljane po pitanju:

- Životnog vijeka.
- Smrtnosti i zdravlju dojenčadi.
- Školovanja i zapošljavanja.

Dugo su vlade s dobrim namjerama trošile milijarde u pokušajima da se nose s tim problemima.

Ali nisu postigle trajna poboljšanja, jer nisu slušale ljude na terenu.

Trenutni pristup je neispravan i Glas je naša najbolja prilika da to ispravimo.

Niko ne misli da će Glas smjesti sve riješiti - ali konačno ćemo imati pravi pristup.

Ovdje su tri primjera u kojima je slušanje starosjedilačkog stanovništva donijelo bolje rezultate.

ZAMISLITE NAPREDAK KOJI BI AUSTRALIJA MOGLA OSTVARITI S GLASOM.

Slušanje funkcioniše: bolje zdravstvene usluge

Medicinske službe za Aboridžine koje kontroliše zajednica zapošljavaju lokalno starosjedilačko stanovništvo.

One vode klinike i posjećuju udaljene regije, pružajući glavne usluge kao što je vakcinisanje djece.

U jugoistočnom Queenslandu, lokalna medicinska služba za Aboridžine i zajednica su sarađivali da bi značajno povećali broj godišnjih zdravstvenih pregleda, sa 550 na više od 20.000 tokom 10 godina.

Slušanje funkcioniše: bolji rezultati u školovanju

Porodice i vođe zajednice su bili uključeni u svaki korak nove škole Dhupuma Barker u Arnhem Landu, od planiranja časova do uniformi i ručkova.

Iskreno partnerstvo je podstaknulo **visoke stope pohađanja škole i bolje rezultate**. Tim ‘Dhupuma Firebirds’ Robotics se nedavno takmičio na VEX Internacionalnim prvenstvima u Teksasu, prvi tim iz Sjeverne teritorije koji se ikada kvalifikovao.

Školski direktor Phillip Heath kaže:

“Slušanje zajednice je preokret u regionalnom školovanju i školovanju na daljinu.”

Slušanje funkcioniše: domorodački rendžeri

Postoji gotovo 2.000 domorodačkih rendžera koji rade na zemlji.

Rendžeri se brinu za našu okolicu tako da **rade na sprječavanju šumskih požara, kontrolišu divlje štetočine i poboljšavaju zdravlje naših rijeka.**

Slušanje domorodačkih rendžera znači dijeliti 65.000 godina znanja i veze s našom zemljom i vodama.

Glasajte Yes za bolje rezultate širom Australije.

Glasajte Yes da pomognete da se premosti jaz.

Ko je to napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasali za predloženi zakon i žele da promovišu te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravaka povjerenika za izbore.

Yes
nastavak
s.16

Argumenti za glasanje

No

Međutim, još više birokracije nije rješenje.

Trenutno postoji stotine predstavničkih tijela starosjedilačkog stanovništva, na svim nivoima vlasti, zajedno s Nacionalnom agencijom za starosjedilačko stanovništvo Australije, koja ima 1.400 zaposlenih.

Centralizovani Glas donosi rizik da se zanemare potrebe regionalnih i udaljenih zajednica.

“Nacionalni Glas ne može govoriti u ime seoskih naselja.”

(Nyunggai Warren Mundine AO, član uprave Australijanci za jedinstvo i Bundjalung čovjek)

Baš sada, mnogi glasovi pozivaju upomoć za rješavanje razornih socijalnih problema u nekim udaljenim zajednicama. Ono što je potrebno je akcija.

“Ono što trebamo u Canberri je sluh, a ne Glas.”

(Senatorica Jacinta Nampijinpa Price, ministrica u sjeni za starosjedilačke Australijance i Warlpiri žena)

5. NIJEDNO PITANJE NIJE VAN NJEGOVOG DOMETA

Ovaj model Glasa nije samo za parlament, nego dopire puno dalje – u sva područja “izvršne vlasti”. **To uključuje sva Vladina ministarstva, agencije i druga tijela (kao što je Rezervna banka).**

Odluke koje se odnose na privredu, nacionalnu bezbjednost, infrastrukturu, zdravstvo, školstvo i još puno toga, sve bi to bilo u njegovom djelokrugu.

Prema riječima člana Vladine Radne grupe za referendum:

“Glas će moći razgovarati sa svim dijelovima Vlade, uključivši kabinet, ministre, državne službenike i nezavisne zakonske urede i agencije - kao što je Rezervna banka... koje ne mogu ušutkati Glas.”

(Profesorice Megan Davis i Gabrielle Appleby)³

Prema riječima profesora ustavnog prava koji podupire Glas:

“Mislim da je on fatalno manjkav jer ono šta može je da pridrži pravo na cijeli niz revizija izvršnih radnji. To znači da Glas može da komentariše o svemu, od podmornica do kazni za parkiranje... Imat ćemo redovne sudske intervencije.”

(Profesor Greg Craven AO)⁴

Mnogi pravni eksperti su izrazili zabrinutost zbog njegovog opsega, no njihova je zabrinutost jednostavno ignorisana.

6. DONOSI RIZIK ZA ODUGOVLAČENJE I DISFUNKCIJU

Australijski parlament razmatra stotine zakona godišnje.

Ovaj Glas ima opseg koji nadilazi parlament, obuhvata ministarstva, agencije i sva područja “izvršne vlasti”.

Kako bi Glas to rješavao?

Ako Glas nije zadovoljan s načinom na koji ga se konsultuje ili s nekom donesenom odlukom, mogao bi da se žali sudovima. Koliko dugo bi to trajalo?

Mnogi pravni eksperti su upozorili da bi to prouzrokovalo velika odugovlačenja u donošenju odluka.

“Glas će skoro sigurno da postane gromobran za dugotrajno raspravljanje o ogromnom nizu aktualnih pitanja.

Gotovo svako pitanje od trenutnog značaja na nacionalnom dnevnom redu će se smatrati kao da sadrži neku vrstu domorodačke komponente.”

(Nicholas Hasluck AM KC, bivši sudija Vrhovnog suda WA)⁵

Rizik od pravnih žalbi i odgađanja znači rizik od disfunkcionalne vlade.

To nije dobro za Australiju.

³ The Australian, 1.4.2023.

⁴ Daily Mail, 24.3.2023.

⁵ Podnesak parlamentarnoj istrazi, 16.4.2023.

Ko je to napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasali protiv predloženog zakona i žele da promovišu te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravaka povjerenika za izbore.

No
nastavak
s.17

Argumenti za glasanje

Yes

4. Ujedinite našu zemlju.

Glasanje Yes znači:

- Pomiriti se sa prošlošću i krenuti u bolju budućnost.
- Promjena koju samo vi možete učiniti.

Australija je prešla dug put otkad je naš Ustav stupio na snagu 1901. godine.

Sada s pravom slavimo starosjedilačke Australijance i njihove doprinose našoj zemlji.

Na referendumu 1967. godine 90% Australijanaca glasalo je Yes za promjenu Ustava, da bi se Aboridžini i Torres Strait ostrvljani ubrojali u populaciju na isti način kao i svi ostali.

Bio je to ujedinjavajući korak naprijed.

Zajedno imamo šansu da preduzmemo sljedeći korak - priznanje Aboridžina i Torres Strait ostrvljana kroz Glas.

Druge nacije sa sličnom historijom, kao što su Kanada i Novi Zeland, formalno su priznale svoje Prve Ljude prije nekoliko desetljeća.

Iskustvo pokazuje da nema čega da se plašimo - a možemo puno dobiti.

Rachel Perkins, režiserka iz Alice Springsa, Arrernta/Kalkadoon žena:

“Naši ljudi su sproveli desetljeća boreći se za priliku za bolji život. Nikad nismo bili više odlučni ili složni. Glas je naša najbolja prilika, prihvatimo je.”

5. Uštedite novac.

Kada vlade slušaju ljude, postižu bolje rezultate i efektivnije koriste novac.

Teta Pat Anderson AO, su-predsjednica Uluru Dialogues, Alyawarre žena:

“Kada uključite ljude, donosite bolje odluke, i novac koji potrošite odlazi tamo gdje je najviše potreban: ljudima na terenu.”

Vlade obiju strana uložile su milijarde u programe koji nisu riješili probleme ni doprli do zajednica.

Glas će nam pomoći da slušamo lokalno stanovništvo i uštedimo novac.

Svima nam je bolje kada vlade ne rasipaju novac poreskih obaveznika na stvari koje ne funkcionišu.

6. Sad je pravi čas.

Ideja o Glasu je nastajala desetljećima. Mnogi Aboridžini i Torres Strait ostrvljani su u to uložili puno rada i dobre volje.

Glasati No znači da se ništa neće promijeniti. To znači prihvatanje da mi ne možemo bolje.

Nemojte rizikovati više od istog:

- Lošiji životni vijek.
- Lošiji rezultati u školovanju i zapošljavanju.
- Lošiji zdravstveni rezultati.

Glasajte Yes da bismo prekinuli taj ciklus i ujedinili našu naciju.

Eddie Betts, Adelaide i Carlton AFL legenda, Gubrun, Wirangu/Kokatha čovjek:

“Znam da Glas neće sve preko noći popraviti, ali osjećam kao da je to otvaranje puta da obezbijedimo da smo uključeni i poštivani u donošenju odluka o pitanjima koja utiču na nas.”

7. Praktični savjeti koji funkcionišu.

Glas će davati savjete o praktičnim koracima za poboljšanje zdravlja, školovanja, zapošljavanja i stanovanja starosjedilačkog stanovništva.

Yes
nastavak
s.18

Ko je to
napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasali za predloženi zakon i žele da promovišu te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravaka povjerenika za izbore.

Argumenti za glasanje

No

7. OTVARA VRATA ZA AKTIVISTE

Zakonska nesigurnost i pomanjkanje detalja nameće pitanje: šta slijedi?

Neki pristalice Glasa otvoreno kažu da će ovaj Glas biti tek prvi korak prema reparacijama i kompenzacijama i drugim radikalnim promjenama.

“Ovo je prvi korak, to je bitan korak i sva objašnjenja ostavlja iza sebe. Na primjer ‘Plaćanje stanarine’, kako da se to učini na način koji je transparentan i koji zapravo predviđa reparaciju i kompenzaciju Aboridžinima i Torres Strait ostrvljanima...?”

(Thomas Mayo, Radna grupa za referendum)⁶

Uluru izjava iz srca (Uluru Statement from the Heart) kaže da je Glas prvi korak, prije ugovora i kazivanja istine.

Po definiciji, ugovor je sporazum među Vladama, a ne između jedne grupe građana i njezine Vlade.

Član Vladine Radne grupe za referendum opisao je “istinu” kao “polugu” koja će voditi “ukidanju starih kolonijalnih institucija”.

“To je način da idemo dalje prema onom šta trebamo za naše ljude, u bilo kakvim pregovorima za ugovore, i za druge stvari kao što su zakonodavstvo, reforme i ukidanje institucija, starih kolonijalnih institucija koje nam škode.”

(Thomas Mayo, Radna grupa za referendum)⁷

Već sada, mnogi aktivisti vode kampanje **za ukidanje Dana Australije, promjenu naše zastave i drugih institucija i simbola** koji su važni za Australijance.

“To je oduvijek bilo o #abolishAustraliaDay, a promjena datuma je samo izbjegavanje.”

(Teela Reid, Grupa za angažovanje na referendumu)⁸

Kad bi postojao Ustavom zasnovan Glas, takvi bi zahtjevi bili sve glasniji.

“Australijanci treba da shvate da će Glas biti korišten da podržava zahtjeve za priznanje koegzistencije suvereniteta, Makarrata komisije sastavljene da razradi ugovor i novčane naknade, te za ponovno pisanje australijske historije...

Njegov potencijal za veliku nepopravljivu štetu australijskom društvu znači da Glas nikada ne bi smio biti uvršten u australijski Ustav...”

(Terence Cole AO RFD KC, bivši sudija Vrhovnog suda NSW-a)⁹

8. TO ĆE BITI SKUPO I BIROKRATSKO

Ne znamo koliko bi dodatnih novčanih sredstava bilo dodijeljeno ovom Glasu.

To je još jedan detalj koji će da se utvrdi tek poslije referenduma.

Trenutno postoje stotine predstavničkih tijela Aboridžina i Torres Strait ostrvljana na svim nivoima vlasti.

Ove godine Vlada je izdvojila 4,3 milijarde dolara za Nacionalnu australijsku agenciju za starosjedilačke stanovnike, koja ima 1.400 zaposlenih.

Na web stranici i u korporativnom planu ove Agencije se kaže: “Mi... obezbjeđujemo da Aboridžini i Torres Strait ostrvljani imaju pravo glasa u odlukama koje utiču na njih.”

Nema sugestije da će ovaj Glas zamijeniti bilo koje od tih tijela. Radit će kao još jedna birokracija među mnogima.

9. OVAJ GLAS ĆE BITI ZAUVIJEK

Ovaj Glas nije probni ili pilot program. Neće biti u zakonodavstvu kao nešto šta može da se ukine.

⁶ Govor u SEARCH zakladi, 12.2.2020.

⁷ Govor u SEARCH zakladi, 12.2.2020.

⁸ Twitter, 24.1.2023.

⁹ Spectator Australia, 6.4.2023.; Podnesak parlamentarnoj istrazi, 19.4.2023.

Ko je to
napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasali protiv predloženog zakona i žele da promovišu te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravaka povjerenika za izbore.

No
nastavak
s.19

Argumenti za glasanje

Yes

Ubacivanje Glasa u Ustav mu daje stabilnost i nezavisnost, sada i ubuduće.

To znači da Glas može davati iskrene savjete, a da se ne upetlja u kratkoročnu politiku.

Ne možemo preko noći riješiti sve izazove s kojima se domorodački Australijanci suočavaju. Trebamo akciju sada, kao i dugoročno planiranje.

Zato nam treba Glas koji se ne može ukinuti potezom pera.

Pravni eksperti su jasno dali do znanja da Glas neće imati ovlaštenja da spriječi, odgodi ili stavi veto na zakone ili odluke. **Glas je o savjetima.**

8. Pобоljšanje rada vlade.

Glasanje Yes znači:

- Vlada dobiva bolje savjete i postiže bolje rezultate.
- Dodatak Ustavu uz podršku eksperata.

Viši pravnici i bivši sudije Visokog suda bili su dio ovog procesa.

Šta kažu pravni eksperti:

- Ustavno i zakonski ispravno.
- **Pобоljšat** će naš sustav vlasti.
- Nema prava veta – parlament i Vlada imaju završnu riječ.

Robert French AC, glavni sudija Visokog suda Australije 2008.-2017. i Geoffrey Lindell, emeritus profesor prava, Univerzitet u Adelaideu:

“Glas je velika ideja, ali nije komplikovana. To je nizak rizik za visok povrat...”

Glas će pružiti praktičnu priliku za Prve Ljude da daju informisane, koherentne i pouzdane savjete parlamentu i Vladi.”

- Zajedničko mišljenje, Australian Financial Review, 4. 2. 2023.

Sada je na nama.

Evonne Goolagong Cawley AC MBE, bivša prva teniserka svijeta, Wiradjuri žena:

“Glasanje Yes je prilika za sve Australijance da slave doprinos koji su Aboridžini i Torres Strait ostrvljani dali našoj zemlji i da pomognu sljedećoj generaciji da ostvari svoje snove. Ugrabimo objeručke ovaj trenutak.”

Aboridžini i Torres Strait ostrvljani su nam dali priliku koja se pruža jednom u generaciji.

Možemo glasati Yes da budemo dio velikog trenutka ujedinjenja koji će donijeti bolju budućnost.

Možemo glasati Yes da:

- Učinimo pravu stvar za Aboridžine i Torres Strait ostrvljane.
- Damo ljudima šansu da kažu svoje mišljenje o pitanjima koja utiču na njih.
- Napravimo praktičnu razliku koja poboljšava živote.

Glasajmo Yes za **priznanje, slušanje i bolje rezultate.**

Glasajmo Yes da bismo obezbjedili da Aboridžini i Torres Strait ostrvljani žive bolje živote s više prilika za svoju djecu.

U duhu jedinstva, zajedno glasajmo Yes.

KRAJ YES ARGUMENATA.

Ko je to napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasali za predloženi zakon i žele da promovišu te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravaka povjerenika za izbore.

Argumenti za glasanje

No

Jednom kad je uvršten u Ustav, to se ne može maknuti.

Jednom kad Visoki sud donese neku interpretaciju, parlament to ne može odbaciti.

Ostat ćemo zauvijek zaglavljani s negativnim posljedicama.

10. IMA BOLJIH NAČINA DA SE KRENE NAPRIJED

Ovaj referendum se ne odnosi jednostavno na priznavanje domorodačkih Australijanaca u Ustavu.

To može da se postigne bez vezivanja za rizičan, nepoznat i trajan Glas.

Priznanje ima široku podršku Australijanaca. Međutim, ovaj predloženi Glas je problem.

Ima mnogo Australijanaca koji su iz principa protiv Glasa.

Drugi bi mogli biti spremni da razmotre neku manje rizičnu opciju za Glas, ali Vlada vam nije dala takvu slobodu izbora.

Kada su se predlagale prijašnje promjene Ustava, postojala je Ustavna konvencija da bi se dobro razmotrile opcije i detalji.

Ovdje se takav proces nije dogodio. Ovaj proces je bio ishitren i trapav.

Ovaj pristup nije ujedinjujući niti učinkovit. On donosi razdor.

ODLUKA JE VAŠA

Ovo je veoma važna odluka. Nažalost, legitimna pitanja i zabrinutost mnogih Australijanaca su bili ignorisani.

Srećom, o ovom referendumu neće da odlučuju političari, korporacije ili slavne osobe.

O tome će odlučivati svaki Australijanac. To pogađa svakog Australijanca.

Ako ne znate, glasajte no.

DODATE INFORMACIJE

Za informacije i ažuriranja posjetite:

- www.riskyvoice.com
- www.oneandfree.au
- www.australiansforunity.com.au

KRAJ NO ARGUMENATA.

Ko je to napisao?

Sadržaj ovih argumenata (koji se mogu vidjeti na aec.gov.au/referendums/pamphlet.htm) je odobrila većina članova Parlamenta koji su glasali protiv predloženog zakona i žele da promovišu te argumente. Ovaj tekst je objavljen bez ispravaka povjerenika za izbore.

Vaš službeni vodič za referendum 2023.

Ova strana je namjerno ostala prazna

aec.gov.au
13 23 26

Kada je dan za glasanje?
Za više informacija, skenirajte QR kod
ili posjetite aec.gov.au/referendums

Ovlastio povjerenik za izbore, 10 Mort Street, Canberra
Authorised by the Electoral Commissioner, 10 Mort Street, Canberra

Poruka od povjerenika za izbore

Prošlo je puno vremena otkako smo imali referendum. Zadnji je bio održan 1999. godine, to znači da će za mnoge osobe koje ovo čitaju ovo biti prvi put da glasaju na referendumu.

Referendum je nacionalno glasanje po pitanju o predloženoj promjeni Ustava – u ovom slučaju, da li ćemo izmijeniti Ustav da prepozna Prve Ljude Australije, uvođenjem Glasa Aboridžina i Torres Strait ostrvljana.

Glasanje na referendumu je različito od izbora, a rezultat se bazira na tome kako ‘dvostruka većina’ glasa – a to znači:

- nacionalna većina (više od 50%) u svim saveznm državam i teritorijama, i
- većina (više od 50%) u većini saveznih država (najmanje četiri od šest država).

AEC je sastavila ovaj vodič da vam pomogne u planiranju vašeg glasanja na referendumu, uključivši kako se pravilno glasa, šta se događa na birališnom mjestu, i korisne savjete kako da provjerite izvore informacija.

Imat ćemo više od 7.000 birališnih mjesta otvorenih širom zemlje na dan glasanja, opcije za rano glasanje, i više timova za usluge glasačima u udaljenim regijama nego što je ikad ranije posjećivalo udaljene lokacije.

Nepristrasnost i nezavisnost je baza Australijske izborne komisije. Transparentnost, bezbjednost i odgovornost u procesima koje sprovodimo su značajni i potpuno otvoreni.

Ponosan sam na ulogu koju imamo u vođenju referenduma s integritetom u svakom koraku tog procesa.

Posjetite aec.gov.au/referendums za više informacija.

Tom Rogers
Povjerenik za izbore

 VIŠE OD **97%** glasača na biračkom spisku koji na to imaju pravo

 7.000+ birališnih mjesta

 500+ centara za rano glasanje

 DO **100.000** privremenih referendumskih radnika

Zastanite i promislite

Provjerite izvor za ovaj referendum

Tokom perioda referenduma, možete naići na informacije o procesu glasanja koje nisu podržane činjenicama, nemaju kontekst ili su zavaravajuće.

AEC je nezavisna agencija zadužena za održavanje referenduma. S glasačima ćemo komunicirati o njihovoj obavezi da učestvuju, o svrsi referenduma, te opcijama za glasanje.

Važno je da pažljivo promislite o onom šta vidite, čujete i pročitate o referendumskom procesu.

Odvojite vremena da promislite da li su informacije:

- iz pouzdanog ili poznatog izvora
- najnovije
- bezbjedne (a ne neka prevara).

To je pogotovo važno kad ste na društvenim mrežama ili internetu.

Posjetite aec.gov.au/stopandconsider za više informacija i kratka videa s korisnim savjetima.

Planirajte unaprijed za glasanje na referendumu

Birališna mjesta će se otvoriti tačno u 8 ujutro i zatvoriti u 6 popodne.

Ko mora glasati?

Svi australijski državljani od 18 i više godina se moraju registrovati i glasati na referendumu.

Gdje mogu glasati?

Možete glasati u bilo kojem birališnom mjestu u svojoj saveznoj državi ili teritoriji, na dan glasanja. Birališna mjesta su otvorena od 8 ujutro do 6 popodne.

Birališna mjesta se obično nalaze u lokalnim školama, crkvama, društvenim domovima i javnim zgradama. Da nađete svoje najbliže birališno mjesto posjetite aec.gov.au/where

Ako imate ograničenja s kretanjem ili ste invalid, ili se brinete o nekom ko to jest, detalje o pristupačnosti birališnim mjestima možete provjeriti na aec.gov.au/where

Za opcije glasanja za slijepe i slabovidne osobe posjetite aec.gov.au/assistance ili nazovite **13 23 26**.

Šta ako sam u nekoj drugoj saveznoj državi ili teritoriji?

Ako se na dan glasanja nalazite u drugoj državi, možete glasati u određenom biračkom centru za međudržavno glasanje, ili promislite o opcijama za rano glasanje.

Šta ako ne mogu doći na dan glasanja?

Ako na dan glasanja ne možete doći na birališno mjesto u svojoj saveznoj državi ili teritoriji, možda imate pravo da lično glasate unaprijed ili poštom.

Kako mogu lično glasati unaprijed

Ako na to imate pravo, možete glasati prije dana glasanja. Centri za rano glasanje se otvaraju od ponedjeljka dvije sedmice prije dana glasanja. Datumi i vrijeme otvaranja varira, pa posjetite aec.gov.au/where i provjerite detalje za svaki centar.

Za više informacija o ranom glasanju i za provjeravanje da li imate na to pravo posjetite aec.gov.au/early ili nazovite **13 23 26**.

Kako unaprijed glasati poštom?

Glasači koji na to imaju pravo mogu glasati poštom. Provjerite da li imate pravo i prijavite se na internetu na aec.gov.au/pva ili skeniranjem QR koda.

Molimo nazovite **13 23 26** ako nemate pristup internetu i želite se prijaviti za glasanje poštom.

Popunite svoj formular za glasanje poštom tako da u AEC stigne **najkasnije do 6 popodne u srijedu prije dana glasanja**.

Šta se događa na birališnom mjestu?

- 1 Kad stignete na tačku gdje se daju glasački listići, službenik za izbore će od vas zatražiti puno ime i adresu, i da li ste već glasali na referendumu 2023. Vaše ime će biti označeno na biračkom spisku.
- 2 Dobit ćete glasački listić.
- 3 Pažljivo pročitatte uputstva na glasačkom listiću.
- 4 Popunite svoj glasački listić.
- 5 Kad popunite svoj glasački listić, presavijte ga i ubacite u postavljenu kutiju za glasačke listiće.
- 6 Ako ste koristili AEC olovku, na izlasku je odložite u kutiju. Pored izlaza će se nalaziti sredstvo za dezinfekciju ruku.

Upamtite, ako vam treba pomoć, možete sa sobom dovesti nekog kome vjerujete ili se obratite službeniku na birališnom mjestu.

AEC se ozbiljno stara za bezbjednost naših glasača i radnika. AEC nastavlja pratiti COVID-19 stanje i slijedi uputstva relevantnih zdravstvenih ustanova. Informacije u ovom vodiču odražavaju stanje u vrijeme štampanja. Zbog toga može doći do uvođenja nekih promjena.

Sredstva za dezinfikaciju ruku će vam biti na raspolaganju, a podstičemo vas da donesete i nosite masku i održavate fizičku udaljenost. Možete koristiti čistu AEC olovku, ili donijeti svoju običnu ili hemijsku olovku

Kako da se čuje i vaš glas

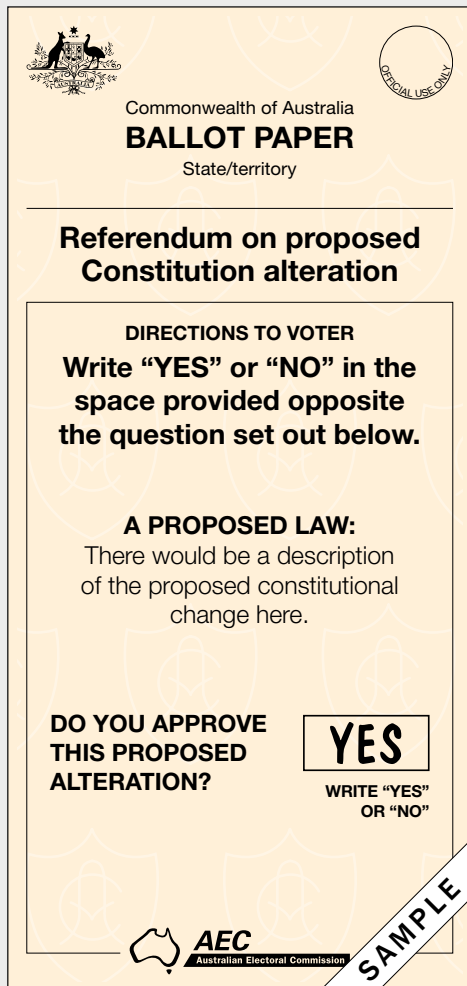
Na ovom referendumu ćete dobiti glasački listić s predloženom promjenom u australijskom Ustavu.

Na glasačkom listiću:

Upišite **YES** ako odobravate tu predloženu promjenu

ILI

Upišite **NO** ako ne odobravate tu predloženu promjenu

Commonwealth of Australia
BALLOT PAPER
State/territory

Referendum on proposed Constitution alteration

DIRECTIONS TO VOTER
Write "YES" or "NO" in the space provided opposite the question set out below.

A PROPOSED LAW:
There would be a description of the proposed constitutional change here.

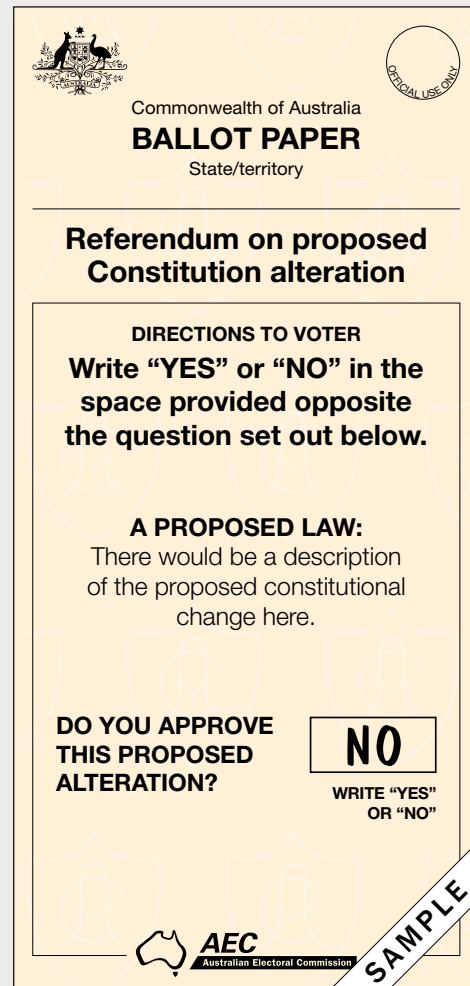
DO YOU APPROVE THIS PROPOSED ALTERATION?

YES
WRITE "YES" OR "NO"

AEC
Australian Electoral Commission

SAMPLE

Primjerak glasačkog listića

Commonwealth of Australia
BALLOT PAPER
State/territory

Referendum on proposed Constitution alteration

DIRECTIONS TO VOTER
Write "YES" or "NO" in the space provided opposite the question set out below.

A PROPOSED LAW:
There would be a description of the proposed constitutional change here.

DO YOU APPROVE THIS PROPOSED ALTERATION?

NO
WRITE "YES" OR "NO"

AEC
Australian Electoral Commission

SAMPLE

Primjerak glasačkog listića

Vaš odgovor treba da napišete na engleskom.

Ne brinite ako pogriješite.

Možete zatražiti novi glasački listić i početi ponovo.

Glasanje je obavezno za sve australijske državljane od 18 i više godina. Ako ne glasate, možete platiti globu ili biti kažnjeni. Ako glasate više nego jednom, to je zakonski prekršaj.